

ԳԵՂԱՏԵՐԵՐ ԾԵՍԱԾԲԵՐ

Վիննա, 28 Նոյեմբեր 1899:

Անգղիա-Տրանսիլանիա: Երկու թշնամի բանակները, որ Նատալի մէջ իրարու երթալով կը մտնեան դեռ ցայսօր վճռական եւ որոշիչ ճակատ մը չեն տուած. բաց աստի հեռագրաթիւերն Անգղիացոց ճեղքն ըլլալով միայն միակողմանի եւ խառնաշփոթ լուրեր կ'ընդունինք. սակայն գերմանական թերթերը հարած են նոր ընթերցում մը, որով անգղիական հեռագրերն առանց շատ վարանելու հակառակ կը կարդան. այսպէս երբ Անգղիացիք յաղթեցինք կը հեռագրեն ատեն յաղթանքս կ'ընթերցեն, եւ սակայն ցայսօր այս ընթերցումն ճիշդ ըլլալ կ'երեւայ: Անա վերջին պատահած երեւելի դէպքերն համառօտի: Իոյ գորավարը կրցաւ Կլ. Դրնդիէ՝ ուր պաշարուած էր Բուրերէ, ռազմամթերքը թշնամոյն տար թողով գիշերական շուրջ մը քաշուի եւ Լէդիսմիթ հասնելով միանալ գորավար Ուայթի հետ, խոնկեալ ու վատակալեկ բանակով մը: Այս միջոցին Տրանսիլանիա եւ Օրէնճի բանակները գորավար Ժուրբի տակ միանալով Լէդիսմիթ պաշարեցին. Ուայթ փորձեց պաշարող շղթան խզել. սակայն յետս մղուեցաւ, գերի տալով իբր 2000 հոգի: Օրէ օր պաշարող շղթան Լէդիսմիթ շուրջը կը սեղմուի եւ Ժուրբի սկսաւ դէպ ի հարաւ քալել Դուրբանէն օգնութեան եկող զօրաց առաջը կտրելու նպատակաւ, սակայն Պ. Մարիցցերը չհասած ետ դարձաւ եւ ամբարցաւ իւր աղղէն մէջ մը բռնած ըլլանց եւ ժայռերուն վրայ, այսպէսով ազատ թողլով իւր պաշարած անգղիական երկու փոքր բանակներն 2000ական հոգով: Զօրավար Բիուլլէր անգղիական բանակին վերին հրամանատարն անձամբ գլուխ անցած է ամբողջ բանակին եւ այս օրերս որոշիչ ճակատը կը տրուի անշուշտ Տուգելա գետին եզերքը, որուն անցքն Անգղիացոց կախանել կուզեն Բուրերը, որոնք կամուրջներն կործանած են շատոց: Այս Նատալի մէջ: Արեւմտեան կողմը Կիմբըրլէյ եւ ապա Մէֆկինգ քաղաքները պա-

շարմանէ ազատելու համար՝ Լորդ Մէթուէն 8000—10.000 հոգոյ բանակի մը գլուխ անցած յառաջ կը խաղայ. երկու անգամ զարնուեցաւ Բուրերու հետ եւ զանոնք ետ մղեց. այս փոքրիկ յաղթանակներն որք բոլորովին ապարդիւն մնացին Անգղիա մեծ յաղթութիւններ կարծեց եւ — ցնծաց. սակայն այս Բուրերուն իրենց հրահանգաց համեմատ՝ առաւելագոյն զօրութեան առջեւ ետ քաշուի մ'էր միայն, որ իրապէս տեսնուեցաւ երբ Մէթուէն ստիպուեցաւ երկրորդ եւ երրորդ անգամ մ'ալ ճակատիլ փախող թշնամոյն դիմաց: Մողոր գետակին առջեւ երկարատեւ եւ կատաղի եղաւ պատերազմը՝ որ Անգղիացոց համար բոլորովին աննպաստ վերջացաւ այնու, որ բոլոր օրն պատերազմէն վերջը չկրցան գետակն անցնիլ եւ հազիւ իրիկուան մօտ փոքրիկ գունդ մը ըլլանց կողքէն ծածկուած կրցաւ դիմաց անցնիլ. սակայն անոր անցնել ալ, բառական հոգ եւ մտատանջութիւն կը պատճառէ դեռ: Այս ճակատին մէջ Անգղիացիք կորուսին իրենց բանակին 20 առ հարիւրը, որ է ըսել 1600—2000 հոգի. բոլոր Զուլաններուն պաշտօնակալաց կէտը, իսկ նաւական բանակին խոյր պաշտօնակալներն երկու հոգի դուրս հանելով: Այսպիսի Զարդ մը անգղիական բանակը դեռ չէր կերած. որուն բարոյական հետեւութիւններն ալ սկսան նշմարուիլ, ամբողջական վիատութիւն մը կամաց կամաց կը տարածուի անգղիական բանակին մէջ, մինչ Բուրերը՝ որ այսու գրեթէ Անգղիացոց թուով հաւասարած են բոլորովին թարմ ու կորովի ըլլալէն զատ ուրիշ առաւելութիւններ ալ ունին, անտեւելով իրենց ընկի եւ լաւ ճանչցած երկրին մէջ, եւ ցայժմ դեռ պարտուած չըլլալով: Մէթուէնի բանակն անգործութեան դատապարտուած է ասով եւ ստիպուած սպասելու որ Գապտաղէն ծիաւորաց ջոկատ մը եւ թշնամաթմաթ հասնին: Թէ այս միջոցին Լէդիսմիթ, կամ Կիմբըրլէյ անձնատուր եղած են այն չի գիտցուիր. Ժուրբի հեռագրած էր Կիմբըրլէյ գահերցուն թէ Լէդիսմիթի անձնատուր ըլլալն այլ նաւ ապահով է: Եւ այս միջոցներուն էր որ Լոնդոն տեսուր բօթի մը լուրը մեծ վատութիւն յառաջ բերաւ, սակայն կառավարութիւնը չուզեց

հրատարակել՝ ինչպէս կ'ըսուի Գերմանիոյ Կայսեր, որ ղեկ Անգղիա կը գտնուի՝ ներկայութեանն ակնածելով: Արդեւ այս Լեդիամիթի անկաման հետ յարաբերութիւն ունի: Մայր երկրէն խաւրած 100 ի շափ նասերը՝ որ բանակն, ռազմամթերք, երկաթուղի, օդապարիկներ են են պատկանեալ ջոկատներովը կը փոխադրէին հասնելով մի ըստ միովէ հարաւայն Ափրիկէ՝ ցամաք հանած են շատոնց իրենց պաշարներն, սակայն Անգղիա նոր զինուորագրուին ալ կ'ընէ են իւր բանակը կ'ուզէ մինչեւ 80.000—90.000ի հասցընել:

Անտորիտ-Հոնգարիա: Ամսոյս 22ին հասարակաց ծախուց %, որոշող երկու Կառավարութեանց ալ պատգամաւորութիւնը կըրցաւ ի վերջոյ միաբանութիւն մը յառաջ ընել, աստորիական պատգամաւորութեան տեղի տալովը. ըստ այսմ 1901 Յունուարէն սկսեալ մինչեւ 1911 Յունուար երկու Կառավարութիւնը հասարակաց ծախքերը պիտի կրեն 65:6 եւ 34:4 համեմատութեամբ: Ստոյգ է, այսու Հոնգարիոյ ծախքն 3%, կ'աճի, սակայն այս աճումը ղեկ օրինաւոր չափէն շատ նուազ է. ինչպէս ծանօթ է Աստորիա ի իսկզբանէ հետէ կը պահանջէր 52:48 համեմատութիւն մը: Խորհրդարանը վերջերս սկսաւ քննիկ մը շարքով, շնորհիւ չէնելու տրուած լեզուաց օրէնքին բարձրման: Առաջին քործն եղաւ Պետական զխաւոր խնդիրները (բանակը, նաւատորմը, ելեւմուտքը են) կարգադրող պատգամաւորութիւններն (Delegation) ընտրել. որոնք ղեկ կը պարապին առջեւինն ղրուած խնդրոց լուծման: Այսու հանդերձ բազմակողմանի են այն ծայրերը՝ որ Կոմս Գլարիի պաշտօնարանին մէջ տալնապ մը կը գուշակեն. իրապէս ասոր ալ հրաժարականը մօտալուտ կ'երեւայ:

Գերմանիա: Ամսոյս առաջին շաբթուն մէջ Անգղիոյ հետ առանձին դաշնակցութեամբ մի՛ որուն ղեկ Ամը. Միացեալ Նահանգաց հաւանութեան կը սպասուի, կարգադրեց Սամոյի երկար ատեն ռզինքը գրգռող խնդիրը: Այս դաշնակցութեան համեմատ՝ Անգղիա Սամոյի կրայ ունեցած իրաւունքներէն ի շնորհս Գերմանիոյ կը հրաժարի ի բաց առեալ Տոտուիլա կղզին եւ շրջակայ կղզեակները, որոնք Միացեալ Նահանգաց կը

տրուին: Ասոր փոխարէն Գերմանիա կը հրաժարի Տոնգա կղզեացեւ Սալամ կղզւոյն վրայ ունեցած իրաւունքներէն, բաց աստի կու տայ Անգղիոյ Սողոմոնեան Շուազեօլ եւ Իզաբէլ կղզիները: Ըստ այսմ Գերմանիա ձեռք կը ձգէ իբր 28.000 հէկտար բարեբեր երկիր մը: — Նոյեմ. 21 Խորհրդարանը մերժեց ձայնից մեծ առանելութեամբ Պատժական օրինաց առաջարկութիւնը. այս մերժումը Կառավարութեան մեծ պարտութիւն մը կը նշանակէ:

Ռուսիա Անգղիոյ Տրանսիլիի հետ ունեցած շփոթութիւններէն օգուտ քաղելէ չի կրնար բնականապէս ինք զինք զրկել: Եւ ահա մեծ գրգռութիւն եւ ժխոր յարուցանող լուր մը տարածուեցաւ ի Բերլին Նոյեմ. 23ին՝ իբր թէ Ռուսը Աֆղանիստանի Հերաթ մայրաքաղաքը գրաւած ըլլան: Բայց նկատելով որ այլ եւս ուրիշ լրացուցից տեղեկութիւններ չկան, եւ ուրիշ ո եւ է կողմանէ չէ հաստատուած այս գրաւումն՝ հաւանական է որ Բորսայի խաղ մ'ըլլայ այս լուրը:

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՀԱՆԽՕՍԱԿԱՆ — Հեթման չայաստանի ութ Մեհտաններն՝ Ազաթանգեղոսի եւ Մ. Խորենացւոյ համեմատ. քննադատական ուսումնասիրութիւն Ա. Կարիէրի. 353:

ԱՇԽԱՐՀԱՐԱՎԱՆ — չայաստան, Բորաստան եւ արքանեան Պարսկաստան՝ քաքիական-ասորիստանեայ սեպագրերու համեմատ. 359:

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ — Ժողովածոյք առակաց Վարդանայ, Նիւթը պատմութեան չայոց միջնդարեան մատենագրութեան ըստ չայագէ տիւիկ. Մադի 366: ԿԵՆՍԱԿՐԱԿԱՆ — Բժիշկ Տոքթ. Մկրտիչ Բաղլասիւնեան (պատկերազարդ). 370:

ԳՐԱԿԱՆ — Խիշկան եւ իւր իմաստութիւն. 372:

ՀԱՆԽՕՍԱԿԱՆ — չայ Բժշկական ծնագիրք. 377: ՄԱՏԵՆԱՍՕՍԱԿԱՆ — Յովսէփեան Գաբրիէլ Վ., Միկիթար Սանսեցի (Կերմանքի 1260—1337. 378:

ԱՅԼԵՒԱԳԵԼ

ՆՈՐ ՀՐԱՍՏԱՐԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ. 380:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԵՐԹԵՐԻՔ ԺԱՂԱՔՓՈԽԻՆՔ — 1. Օգնութիւն չայ ողբիներուն: — 2. Խոսակոյ Թագաւորին ու Թագուհւոյն այցելութիւն Ս. Դազարու վանքին: — 3. Կեռա չայաքաղաքին 200ամեակը: — 4. Գ Սիմէոն Գուլամիրեանց: — 5. չայ արուեստագէտներ ի Պաքիս. 381:

ԳՆԱԿԱԿԱՆ ՅԵՍՈՒԹԻՒՆ 383:

ՀՐԱՍՏԱՐԱՎՈՐ ԵՒ ՊԱՏԱՄԱՆԱՏՈՒ ԽՐԱՎՈՐ

Կ. ԱՌԱՍԵՒԼ Վ. ՊԱՐՈՆՅԱՆ

ԱՒԵՆՆԵ, ՄԻԻԲԱՐԵՆ ԵՂԱՐԱՆ